

İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrası

ANATOMİYA FƏNNİNDƏN

İCTİMAİ SƏHİYYƏ FAKÜLTƏSİ ÜZRƏ

MÜHAZİRƏLƏRİNİN MÖVZÜ PLANI

YAZ SEMESTRİ

1. İnsan anatomiyası fənninə giriş. Anatomiya elminin qısa tarixi. Anatomiyanın Azərbaycanda inkişafı. Anatomiya nəzəri və təcrübi təbabətin fundamental sahəsi kimi – məqsədi, vəzifələri və tədqiqat metodları. Anatomiyanın tədris olunmasında istifadə olunan latın terminlərinin mənşəyi və tələffüzü haqqında məlumat, latın terminlərindən istifadənin zəruriliyi. İnsan embriogenezi haqqında ümumi məlumat. Toxumalar, orqanlar və sistemlərin qısa icmalı. Skeletin ümumi anatomiyası. Sümüklərin quruluşu, forması, təsnifatı, fiziki-kimyəvi xüsusiyyətləri haqqında anlayış. Sümüklərin inkişafı və xüsusiyyətləri. Sümüküstlüyü və sümük iliyi. – 2 s.
2. Sümük birləşmələrinin (artrologiya) funksional anatomiyası. Birləşmələrin növlərinin, fasiləsiz və fasiləli birləşmələrin anatomik xüsusiyyətlərinin icmalı. Oynaqların biomexamik təsnifatı barəsində ümumi anlayış. Birləşmələrin inkişafı və ayrı-ayrı yaş dövrlərində xüsusiyyətləri. Əzələlərin morfo-funksional anatomiyası. Əzələlərin quruluşu və təsnifatının ümumi icmalı. Əzələnin qüvvəsi və işi barədə anlayış. Əzələnin köməkçi aparatı, fassiya və fassiya törəmələri. Yenidoğulmuşlarda əzələlərin xüsusiyyəti. Ontogenezin ayrı-ayrı mərhələlərində əzələlərin inkişaf xüsusiyyətlərinin ümumi səciyyəsi. – 2 s.
3. Daxili orqanların ümumi icmalı. Borulu və vəzili orqanlar. Həzm sisteminin quruluşu. Mədə və bağırsaqların quruluş xüsusiyyətləri. Qaraciyər və mədəaltı vəzinin funksional anatomiyası. Periton haqqında anlayış, peritonun topoqrafiyası. -2s.
4. Tənəffüs sistemi orqanları: yuxarı və aşağı tənəffüs yolları, ağciyərlər. Sidik sistemi orqanlarının morfo-funksional anatomiyası: böyrəklər, sidik axarları, sidik kisəsi və sidik kanalı. -2s.
5. Cinsiyyət sistemi: kişi və qadın cinsiyyət orqanlarının funksional anatomiyasının ümumi xüsusiyyətləri. Endokrin orqanlar: quruluş xüsusiyyətləri, insan orqanizmindəki mübadilə proseslərinin humoral tənzimi barədə anlayış. -2s.
6. Sinir sisteminin inkişafı və funksional anatomiyasının ümumi icmalı. Sinir sisteminin quruluş elementləri. Onurğa beyninin quruluşu, topoqrafiyası və funksional xüsusiyyətləri. Onurğa beyni və baş beyin qışaları. Beyin-onurğa beyni mayesinin əmələ gəlməsi və cərəyanı – 2 s.
7. Baş beyin hissələri. Beyin yarımkürələrinin quruluşu. Beyin qabığının sitomieloarxitektonikası. Beyin qabığında vəzifələrin dinamik lokalizasiyası haqqında anlayış.

Beynin ağ və boz maddəsinin funksional anatomiyası və topoqrafiyasının ümumi səciyyəsi. Aparıcı yolların təsnifatı. Assosiativ, komissural və proyeksion yolların qısa icmal: onurğa beyninin və baş beyninin aparıcı yolları – 2 s.

8. Duyğu orqanları və 12 cüt kəllə sinirləri. Analizator haqqında təlim. Analizatorun tərkibi və onun funksional birliyinin ümumi səciyyələndirilməsi. Reseptorlar və onların təsnifatı. Görmə, dəhliz-ilbiz orqanlarının inkişafı, funksional anatomiyası və topoqrafiyası. Qoxu və dad orqanları. Dəri-duyğu orqanının inkişafı, funksional anatomiyası – 2 s.
9. Qan dövranlarının (yumurta sarısı, cift, böyük və kiçik qan dövranları) funksional anatomiyası barədə ümumi məlumat. Qan damarlarının – arteriyaların, vena və kapilyarların quruluş xüsusiyyətləri. Anastomozlar və onların təcrübi əhəmiyyəti. Ürəyin quruluşu, topoqrafiyası və inkişafı. Ürək qüsurları haqqında ümumi məlumat. Baş damarlarının funksional anatomiyası. Beynin arterial dövrəni. Başdan venoz qanın axma yolları. Gövdənin və ətrafların damar və sinirlərinin (kələflərin) xüsusiyyətləri və funksional anatomiyası – 2s.
10. Limfa sisteminin anatomiyası. Limfa sisteminin quruluş elementləri. Limfa axacaqları, onların topoqrafiyası. Baş, boyun, döş qəfəsi və ətrafların limfa düyünləri, damarları. Vegetativ sinir sisteminin anatomiyası. Vegetativ sinir sisteminin mərkəzləri. Simpatik və parasimpatik sinir sistemlərinin xüsusiyyətləri haqqında ümumi məlumat. Qarın və çanaq boşluğunun simpatik kələfləri – 2 s.

ANATOMİYA FƏNNİNDƏN
təcrübə məşğələlərinin təqvim-mövzu planı
YAZ SEMESTRİ

Mövzu 1. İnsan anatomiyası kafedrasında tədris prosesinin təşkili. Latin dilinin təbabətdə və anatomiyanın tədrisi prosesində rolu. Bədəndən keçirilən ox və səthlər. Gövdə sümüklərinin quruluşu və birləşmələri. – 2s.

Mövzu 2. Ətraf sümüklərinin quruluşu və birləşmələri.– 2s.

Mövzu 3. Kəllə sümüklərinin quruluşu və birləşmələri haqqında ümumi məlumat. Gicgah-çənə oynaqı: quruluşu, forması, hərəkətləri, xüsusiyyətləri.– 2s.

Mövzu 4. Kəllənin beyin və üz hissələrinin topoqrafiyasının ümumi icmalı. Kəllə qapağı. Xarici və daxili kəllə əsasının quruluşu, kanal və dəliklərinin anatomiyası barədə ümumi məlumat. Gicgah çuxuru. Göz yuvaları, burun boşluğu, gicgahaltı və qanad-damaq çuxurlarının ümumi icmalı.– 2s.

Mövzu 5. Baş nahiyələri. Baş əzələlərinin anatomiyası: çeynəmə və mimiki əzələlər. -2s.

Mövzu 6. Boyunun əzələ və fassiyaları. Boyunun topoqrafiyası. Boyun üçbucaqları, onların topoqrafiyası və təcrübə əhəmiyyəti barədə ümumi məlumat. Mövzuda istifadə olunan latın terminlərinin tələffüz prinsipləri, onların möhkəmləndirilməsi.– 2s.

Mövzu 7. Döşün əzələ və fassiyalarının anatomik və funksional xüsusiyyətləri. Diafraqma, topoqrafiyası, quruluş xüsusiyyətləri. Qarnın əzələ və fassiyalarının quruluşu, funksiyası. Düz əzələ yatağı. Qasıq kanalı. – 2s.

Mövzu 8. Arxanın əzələ və fassiyalarının quruluşu, funksional anatomiyası və topoqrafiyası. – 2s.

Mövzu 9. Yuxarı ətraf əzələ və fassiyalarının quruluşu. Yuxarı ətrafın topoqrafiyası. Mövzuda istifadə edilən latın terminlərinin təkrarı və möhkəmləndirilməsi. -2s.

Mövzu 10. Aşağı ətraf əzələ və fassiyalarının quruluşu. -2s.

Mövzu 11. Aşağı ətrafın topoqrafiyası. Mövzuda istifadə edilən latın terminlərinin təkrarı və möhkəmləndirilməsi. -2s.

Mövzu 12. Daxili orqanlar haqqında məlumat. Ağız boşluğu orqanları: dil, ağız suyu vəziləri. Süd və daimi dişlər, onların quruluşu, formulu və çıxma müddəti. Yumşaq damaq, udlaq, qida borusu.- 2s.

Mövzu 13. Mədə, nazik və yoğun bağırsaqların quruluşu və topoqrafiyası. Qaraciyər, mədəaltı vəzi və dalaq. Quruluşu və topoqrafiyası. Periton və onun topoqrafiyası.-2s.

Mövzu 14. Tənəffüs sistemi orqanları. Burun boşluğu, qırtlaq, nəfəs borusu və bronxlar. Quruluşu və topoqrafiyası. Ağciyər və plevra. Orta divar. Ağciyər və plevranın topoqrafiyası haqqında ümumi məlumat. Tənəffüs sistemində istifadə edilən latın terminlərinin möhkəmləndirilməsi. -2s.

Mövzu 15. Sidik orqanları. Böyrəklərin quruluşu və topoqrafiyası. Sidik axarları. Sidik kisəsi, sidik kanalı. -2s.

Mövzu 16. Kişi və qadın cinsiyyət orqanlarının funksional anatomiyası və topoqrafiyası haqqında ümumi məlumat. Aralıq, quruluşu. -2s

Mövzu 17. Daxili sekresiya vəzilərinin anatomiyası və topoqrafiyasının ümumi icmalı. -2s.

Mövzu 18. Onurğa beyni, quruluşu, yaş xüsusiyyətləri, topoqrafiyası, onurğa beyni sinirlərinin əmələ gəlməsi. Boyun kələfi. Bazu kələfi: qısa və uzun şaxələri, topoqrafiyası. Yeni latın terminlərinin möhkəmləndirilməsi və köhnə terminlərin təkrarı. -2s.

Mövzu 19. Beynin ümumi icmalı, beynin şöbələri. Beyin əsasında kəllə sinirlərinin topoqrafiyası. Beyin və onurğa beyni qışaları. Döyənək cisim, tağ, ön bitişmə. Qabıqaltı nüvələr və daxili kapsul haqqında ümumi anlayış. Qoxu beyni və yan mədəciklərin anatomiyası. -2s.

Mövzu 20. Aralıq qiymətləndirmə. Bu kollokviuma 1-17-ci mövzuları (**Dayaq-hərəkət aparatından və daxili orqanlar**) əhatə edən yalnız təcrübə məşğələ materialları daxil ediləcəkdir. Kollokviuma mərkəzi qaydada Universitetin İmtahan Mərkəzində keçiriləcəkdir. -2s.

Mövzu 21. Ara beyinin anatomiyası. III mədəciyin quruluşunun ümumi izahı. Orta beyin quruluşu, nüvələri, orta beyin su kəmərinin anatomiyası. Rombabənzər beyin boğazı. Arxa beyin quruluşu, körpü, nüvələrinin ümumi izahı. -2s.

Mövzu 22. Beyincik, quruluş xüsusiyyətlərinin icmalı. Uzunsov beyin, IV mədəcik. Rombabənzər çuxurda yerləşən nüvələrin topoqrafiyası. Beyin və onurğa beyninin aparıcı yollarının ümumi icmalı. Yeni latın terminlərinin möhkəmləndirilməsi və köhnə terminlərin təkrarı. -2s.

Mövzu 23. Duyğu orqanları haqqında ümumi məlumat. Görmə orqanı. II cüt kəllə siniri. Görmə analizatorunun aparıcı yolu. Gözün əlavə aparatı. III, IV və VI cüt kəllə sinirlərinin funksional anatomiyası, innervasiya zonası. -2s.

Mövzu 24. Dəhliz-ilbiz orqanı. VIII cüt kəllə siniri. Eşitmə və müvazinət analizatorlarının aparıcı yolları. -2s.

Mövzu 25. Qoxu və dad orqanları. I, VII və IX cüt kəllə sinirləri. Qoxu və dad analizatorlarının aparıcı yolları. -2s.

Mövzu 26. V cüt kəllə siniri. Üçlü sinirin quruluşu, şaxələri və innervasiya zonası. Dəri və onun törəmələrinin anatomiyası. Süd vəzilərinin anatomiyası. Mövzuda istifadə olunan latın terminlərinin tələffüzü. -2s.

Mövzu 27. X, XI, XII cüt sinirlərinin anatomiyası və innervasiya zonası. -2s.

Mövzu 28. Ürək və ürək kisəsinin quruluşu, yaş xüsusiyyətləri. Ürək əzələsinin morfo-funksional anatomiyası. Ürəyin qidalanması və innervasiyası. Ürəyin topoqrafiyası, hüdudları və qapaqlarının döş qəfəsinin ön divarına proyeksiyası. Ürək tonları. -2s.

Mövzu 29. Aorta və onun hissələri. Qalxan aorta, aorta qövsü. Ümumi və xarici yuxu arteriyalarının anatomiyası. Daxili yuxu arteriyası. Körpücükaltı arteriyanın onurğa arteriyası şaxəsi. Beynin arterial dövrəni. Körpücükaltı arteriya. Yuxarı ətrafın arteriyaları. Ovucun səthi və dərin qövsələrinin formalaşmasının ümumi izahı. -2s.

Mövzu 30. Yuxarı boş vena. Bazu-baş venası. Daxili vidaci vena. Kəllədaxili və kəlləxarici venalar. Latın terminlərinin tələffüz qaydalarının təkrarı və möhkəmləndirilməsi. Xarici vidaci vena. Ön vidaci vena. Körpücükaltı vena. Yuxarı ətraf venaları. -2s.

Mövzu 31. Aortanın döş hissəsi və onun şaxələri. Döş qəfəsi divarı və orqanlarının venaları (tək vena, yarım tək vena, arxa qabırğaarası venalar, onurğa venaları). Döş sinirlərinin ventral şaxələri. -2s.

Mövzu 32. Enən aortanın qarın hissəsi və onun şaxələri, topoqrafiyası. Ümumi, daxili və xarici qalça arteriyaları. -2s.

Mövzu 33. Bud arteriyası və dizaltı arteriya. Baldır və ayaq arteriyaları. Aşağı ətraf oynaqlarının arterial torlarının əmələ gəlməsində iştirak edən damarlar. -2s.

Mövzu 34. Aşağı boş vena sistemi. Qapı venası sistemi. Yeni latın terminlərinin möhkəmləndirilməsi və köhnə terminlərin təkrarı. Çanaq venaları və aşağı ətrafın venaları. Venaların sisteması anastomozlarının ümumi şəkildə izahı, onların əhəmiyyəti barədə məlumat. -2s.

Mövzu 35. Bel kələfi, şaxələri, innervasiya zonası. Oma kələfinin qısa və uzun şaxələri, topoqrafiyası. Oturaq sinirinin innervasiya zonası. -2s.

Mövzu 36. Limfa sisteminin quruluş elementləri haqqında ümumi məlumat. Limfa kötükləri və axacaqları. Başın, boyunun, yuxarı ətrafın və döş qəfəsinin limfa düyünləri və damarları. Qarın boşluğunun, çanağın və aşağı ətrafın limfa düyünləri və damarları. Yeni latın terminlərinin möhkəmləndirilməsi və köhnə terminlərin təkrarı. -2s.

Mövzu 37. Vegetativ sinir sistemi haqqında ümumi məlumat. Simpatik kötük. Qarın boşluğu və çanağın vegetativ düyünləri və kələfləri. – 2s.

Mövzu 38. Vegetativ sinir sisteminin parasimpatik şöbəsi. Başın parasimpatik düyünləri. -2s.

**İnsan anatomiyası və
tibbi terminologiya kafedrasının
müdiri, dosent**

Anar Abdullayev